

بررسی تأثیر دانش مالی مدیرعامل بر خوانایی گزارشگری مالی

مصطفی عبدی

دکتری، مدرس مدعو، گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

مهدی کاظمی علوم^۱

استادیار، گروه حسابداری، دانشکده علوم اقتصادی و اجتماعی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

(تاریخ دریافت: ۱ شهریور ۱۴۰۳؛ تاریخ پذیرش: ۲۰ اسفند ۱۴۰۳)

خوانایی گزارشگری مالی حاکی از شفافیت و اثربخشی افشای اطلاعات توسط مدیران شرکت‌ها است. ویژگی‌های مدیریتی شرکت و به‌ویژه مدیرعامل بر خوانایی و قابلیت فهم گزارشگری مالی موثر است. با توجه به ضرورت وجود مدیران دارای دانش مالی طبق اساسنامه نمونه شرکت‌های ثبت شده مصوب سازمان بورس اوراق بهادار و نیز نقش مدیران عامل در چگونگی تهیه و محتوای گزارشگری مالی، هدف این پژوهش بررسی تأثیر دانش مالی مدیرعامل بر خوانایی گزارشگری مالی است. در این پژوهش کاربردی با رویکرد قیاسی-استقرایی، داده‌های ۱۱۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ جمع‌آوری و فرضیه پژوهش با رویکرد داده‌های ترکیبی و بکارگیری رگرسیون چندگانه مورد آزمون قرار گرفت. نتایج تجربی پژوهش با استفاده از سنجه فوگ حاکی از آن است که دانش مالی مدیرعامل بر خوانایی گزارشگری مالی تأثیر مثبت و معناداری دارد. همچنین نتایج آزمون استحکام با استفاده از سنجه تعداد صفحات گزارش هیئت مدیره نشان داد که دانش مالی مدیرعامل تأثیر مثبت و معناداری بر خوانایی گزارشگری مالی دارد. نتایج نشان می‌دهد که اعضای هیئت مدیره شرکت‌ها، هنگام انتخاب مدیرعامل باید دقت کافی به تحصیلات دانشگاهی مدیران با تأکید بر رشته‌های مالی و حسابداری داشته باشند. یافته‌ها حاکی از آن است که پیاده‌سازی قوانین و دستورالعمل‌های مرتبط با تحصیلات مکمل دانشگاهی و حرفه‌ای مرتبط با دانش مالی مدیران به فهم‌پذیری گزارشگری کمک خواهد کرد. **واژه‌های کلیدی:** دانش مالی، خوانایی گزارشگری مالی، مدیرعامل.

¹ m.kazemilum@basu.ac.ir

© (نویسنده مسئول)

مقاله علمی - پژوهشی

مقدمه

خوانایی یک سنجه مهم در ارزیابی شفافیت اطلاعات کیفی است و حاکی از اهمیت ویژگی‌های کیفی اطلاعات بر اثربخشی تصمیم‌های سرمایه‌گذاران است [۱۱]. خوانایی پایین غالباً با عبارت‌های پیچیده در ارتباط است و فهم گزارش‌های مالی را برای ذینفعان سخت می‌سازد [۲۲]. علی‌رغم این‌که گزارش‌های مالی از اهمیت زیادی برای ذینفعان برخوردار است، لیکن خوانایی این گزارش‌ها معمولاً از پیچیدگی خاصی برخوردار است [۳۰]. گزارشگری با فهم‌پذیری دشوار، مانعی در برابر تجزیه و تحلیل اطلاعات شرکت، توسط سرمایه‌گذاران است [۲۴] و از آنجا که مسئولیت ارائه و افشاء گزارشگری مالی با مدیریت است؛ انتظار می‌رود توانایی و ویژگی‌های فردی آنان به فهم‌پذیری گزارشگری مالی کمک نماید.

بر اساس فرض عقلانیت محدود^۱، ویژگی‌های فردی بر نحوه تصمیم‌گیری نقش دارند [۲۳]. بر اساس نظریه رده بالا^۲ ویژگی‌های فردی مدیران بر نحوه ارزیابی و در نتیجه بر تصمیمات آنان تأثیر می‌گذارد و انتخاب‌های مهم شرکت از ویژگی‌های ذاتی مدیران، از جمله مدیرعامل نشأت می‌گیرد [۳۱]. دمرجان و همکاران (۲۰۱۲) معتقدند ویژگی‌های شخصیتی مدیران فراتر از ویژگی‌های اقتصادی شرکت بر نحوه افشای گزارشگری مالی تأثیرگذار است [۲۸]. ویژگی‌های فردی مدیران مانند سن، تجربه و تحصیلات دانشگاهی، گرایش‌ها و توانایی‌های آنها را نشان می‌دهد [۳۴]. تحصیلات دانشگاهی منجر به تقویت قواعد اخلاقی دانش‌آموختگان می‌گردد و موضوعات اخلاقی در دانش مالی به دانشجویان در ایجاد ترجیحات شناختی^۳ صحیح کمک خواهد کرد و به آنان در اتخاذ تصمیمات صادقانه در آینده نیز یاری خواهد رساند. مدارک آموزشی و تحصیلی می‌تواند بر تصمیمات گزارشگری مدیران تأثیر داشته باشد [۴۷] و در نتیجه موجب تأثیر بر عملکرد شرکت گردد. در زمینه رابطه بین تحصیلات مدیران و عملکرد شرکت دو دیدگاه متفاوت ارائه شده است. بر اساس دیدگاه اول، باگات و همکاران (۲۰۱۰) معتقدند که تحصیلات و آموزش، جانشین مناسبی برای قابلیت و توانایی‌های مدیریتی نیست [۲۰]. در مقابل، طبق دیدگاه دوم، هامبریک و ماسون (۱۹۸۴) معتقدند که تحصیلات، نماینده دانش و پایه مهارتی افراد است و انتخاب‌های شخصی در مورد آموزش، حداقل تا حدودی بیانگر ارزش‌ها و ترجیحات شناختی افراد است [۳۱]. به گفته باتواه و همکاران (۲۰۱۵)، دانش مالی مدیرعامل، توانایی وی را در مواجهه با مسائل دشوار گزارشگری افزایش داده و میزان برآورد و قضاوت اشتباه را کاهش می‌دهد [۱۷]. شرکت‌های با مدیران‌عامل دارای دانش مالی، از راهبردهای مالی برتر و بهبود عملکرد [۴۱] بهره می‌برند. به اعتقاد ماتسونگا و یونگ (۲۰۰۸) مدیران عامل دارای دانش مالی، نکات دقیق‌تری در زمینه سود به تحلیلگران ارائه می‌نمایند [۴۲].

یافته‌های پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که عواملی در سطح شرکت [۴۰] و سطح مدیریتی [۱۶] بر خوانایی گزارشگری مالی تأثیر دارد. در این راستا تئو و همکاران (۲۰۱۹) معتقدند که مدیران با دانش مالی، می‌توانند بر افزایش قابلیت فهم گزارشگری به شیوه‌های متفاوت با همکارانشان که دارای دانش مالی

¹ Assumption of Bounded Rationality

² Upper Echelon Theory

³ Cognitive Preferences

نیستند، موثر باشند [۴۷]. به گفته نوروزی و همکاران (۱۳۹۹) مدیران توانمند تمایلی به پیچیده نمودن عملکرد مطلوب خود ندارند و اقدام به انتشار گزارش‌های خوانا می‌نمایند [۱۳]. بنابراین انتظار می‌رود مدیرانی با دانش مالی، متفاوت از مدیران دیگر با پس‌زمینه غیرمالی در بهبود شفافیت گزارشگری مالی رفتار کنند.

علی‌رغم مبانی نظری و تجربی روبه‌رشد در مورد مفاهیم خوانایی گزارشگری مالی در کشور، مطالعاتی که به بررسی رابطه بین ویژگی‌های هیئت مدیره و مدیران عامل و خوانایی گزارشگری مالی پرداخته باشند، انجام نشده است و این مطالعات عمدتاً نشان می‌دهند که چگونه قدرت مدیرعامل [۱۰]، کیفیت حسابداری [۳]، معیارهای عملکرد اقتصادی و حسابداری [۴] و فرهنگ سازمانی [۷] بر خوانایی گزارشگری مالی تأثیرگذار است. بنابراین مطالعه حاضر از این حیث دارای نوآوری و دانش افزایی است. به دلیل اهمیت موضوع خوانایی گزارشگری مالی در سال‌های اخیر و تلاش نهادهای تدوین استاندارد در زمینه کاهش پیچیدگی گزارشگری مالی و با در نظر گرفتن این موضوع که مدیریت شرکت، مسئول گزارشگری است و ممکن است ویژگی‌های ارکان مدیریتی شرکت بر خوانایی گزارشگری مالی تأثیرگذار باشد؛ بنابراین هدف این پژوهش بررسی تأثیر دانش مالی مدیرعامل بر خوانایی گزارشگری مالی است. با توجه به این که در این پژوهش یک عامل تأثیرگذار در سطح مدیریتی (دانش مالی) مورد بررسی قرار گرفته است و تأثیر این حوزه از ویژگی‌های مدیریتی بر فهم‌پذیری گزارشگری در داخل کشور کمتر مورد مطالعه قرار گرفته است؛ بنابراین نتایج این پژوهش منجر به بسط مبانی تجربی خوانایی گزارشگری مالی می‌گردد. یافته‌های این پژوهش برای نهادهای تدوین استانداردهای گزارشگری و بخش‌های آموزشی آنها در زمینه ارائه دستورالعمل‌های مستمر مانند گزارش‌های تفسیری مدیریت برای خوانایی گزارشگری و تدوین آیین نامه‌های مرتبط با افزایش نقش تحصیلات حسابداری و مالی ارکان حاکمیت شرکتی حائز اهمیت است. بنابراین بهبود خوانایی گزارشگری مالی می‌تواند به سهامداران، استفاده‌کنندگان و فعالان بازار سرمایه در درک بهتر صورت‌های مالی و اتخاذ تصمیم‌های سرمایه‌گذاری کمک کند. همچنین یافته‌های پژوهش حاکی از اثربخشی دانش مالی مدیران واحد تجاری بر بهبود کیفیت و فهم گزارشگری است و به مدیریت شرکت‌ها در زمینه انتخاب مدیران با دانش مالی می‌تواند یاری رساند.

مبانی نظری، تجربی و فرضیه پژوهش

خوانایی گزارشگری مالی

در دهه اخیر، خوانایی گزارشگری مالی توجه بسیاری از ناظران بازارهای مالی را به خود جلب کرده و از آنجا که برآورده ساختن ویژگی کیفی قابل‌فهم بودن تا حدود زیادی به خوانایی وابسته است، درک میزان تأثیری که خوانایی اطلاعات بر تصمیمات ذینفعان می‌گذارد، ضروری است [۲۲]. ذینفعان به اطلاعات ارائه شده در گزارش‌های شرکت‌ها اعتماد می‌کنند. درک این گزارش‌ها، موضوع با اهمیتی برای استانداردگذاران، حساب‌رسان و سرمایه‌گذاران است [۴۰]. خوانایی کمتر گزارش‌های افشاء شده شرکت‌ها، سبب نقصان آگاهی سرمایه‌گذاران در مورد عملکرد آتی شرکت می‌گردد [۵]. گزارش‌گری مالی و غیرمالی به‌منظور تأثیرگذاری بر درک عمومی و برقراری ارتباط با ذینفعان است. بر این اساس مدیران از روش‌های

مختلفی مانند مدیریت در لحن و خوانایی گزارشگری مالی، برای اثرگذاری بر ذهن و تصمیم ذینفعان و القای عملکرد مطلوب و ارائه تصویر مثبت از عملکرد سازمان استفاده می‌کنند.

در سال‌های اخیر، پژوهشگران به شناسایی عوامل موثر بر خوانایی گزارشگری مالی و غیرمالی و پیامدهای اقتصادی آن توجه کرده‌اند. در این راستا عملکرد مالی ضعیف مدیریت [۴۰] و توانایی مدیریتی کم به منظور تبدیل منابع به سود [۳۲] از مهمترین عواملی است که موجب تمایل مدیریت واحد تجاری به خوانایی پایین گزارشگری می‌گردد. حسین پور و همکاران (۱۴۰۲) بیان می‌نمایند مدیران می‌توانند به طور عمد روایی اطلاعات را با پیچیده‌تر کردن خوانایی آنها کاهش داده و موجب کاهش شفافیت و فهم استفاده‌کنندگان از گزارش‌های مالی گردند [۴]. مدیران هنگامی که عملکردشان ضعیف است، افشای روایی اطلاعات را پیچیده‌تر می‌کنند. یوسفوند و همکاران (۱۴۰۰) بیان می‌کنند اطلاعاتی که در گزارش‌های مالی منتشر می‌شود باید به نحوی باشد که در ارزیابی عملکرد مدیریت به سرمایه‌گذاران کمک کند. فرضیه ابهام مدیریتی به این موضوع اشاره دارد که مدیران انگیزه دارند در شرایط بد، اطلاعات صورت‌های مالی را به صورت پیچیده ارائه کرده و یا با شفافیت کمتری ارائه دهند [۱۴]. کورکامکی و همکاران (۲۰۱۷) استدلال کردند که ویژگی‌های شخصی مدیرعامل می‌تواند بر تصمیم‌های شرکت تحت مدیریت او تأثیر بگذارند [۳۷]. بر این اساس انتظار می‌رود که هیئت مدیره شرکت و به‌ویژه مدیرعامل که معمولاً فردی موظف در شرکت است و قدرت اجرایی زیادی دارد بتواند نقش با اهمیتی در بهبود افشاء و گزارشگری مالی در راستای منافع ذینفعان داشته باشد.

دانش مالی مدیرعامل

در سال‌های اخیر حضور مدیران عامل با دانش مالی در شرکت‌ها رشد زیادی داشته است [۳۶]. در ایران نیز طبق اساسنامه نمونه شرکت‌های ثبت شده مصوب سازمان بورس اوراق بهادار، ضرورت وجود مدیران با دانش مالی مورد تأکید بوده است (تبصره ۲ ماده ۲۷) [۱]. در محافل دانشگاهی نیز پژوهش‌گران در خصوص اثر بالقوه تحصیلات بر نتایج تجاری، استدلال‌های فراوان ارائه نموده‌اند [۳۱]. در این رابطه و براساس چارچوب استدلال قابلیت^۱، آموزش تحصیلی [۲۹] و مدرک حسابداری رسمی [۱۵] بیانگر کیفیت مطلوب مدیرعامل است. به اعتقاد بمبر و همکاران (۲۰۱۰) دانش مالی مدیران می‌تواند عقل‌گرایی شخصی آنان را، از رفتارهای غیراخلاقی کاهش دهد و دقت پیش‌بینی سودهای آتی را افزایش دهد. تحصیلات می‌تواند بر تفکر افراد تأثیر گذاشته و منجر به نتایج مالی متفاوت گردد [۱۸]. لاری‌دشت‌بیاض و اورادی (۱۳۹۶) بیان می‌کنند از آنجا که تصمیم‌های ایده‌آل مدیرعامل منجر به فعالیت‌های رهبری مدیریت می‌گردد، بنابراین وی تأثیر بسزایی بر موضوعات شرکت و گزارشگری مالی دارد [۱۲].

نتایج برخی از پژوهش‌ها نشان می‌دهد که بازار واکنش مثبتی به بکارگیری مدیرانی که مدرک حسابداری دارند، نشان می‌دهد. نتایج پژوهش برگر و همکاران (۲۰۱۴) حاکی از آن است که با افزایش تعداد اعضای هیئت مدیره با مدرک دکتری، ریسک پرتفوی شرکت کاهش می‌یابد [۱۹]. مان و همکاران

¹ Framework of Capability Argument

(۲۰۲۰) نشان دادند شرکت‌هایی که مدیرعامل آنها از دانش مالی برخوردار است، نسبت به سایر شرکت‌ها، عملکرد بهتری در ارتباط با نگهداشت وجه نقد دارد [۴۳]. انجی‌او و انجویان (۲۰۲۴) بیان می‌کنند که مدیران عامل نه تنها درک محکمی از سیاستهای مالی و حسابداری دارند، بلکه روش‌های مدیریت سود را نیز می‌دانند [۴۴].

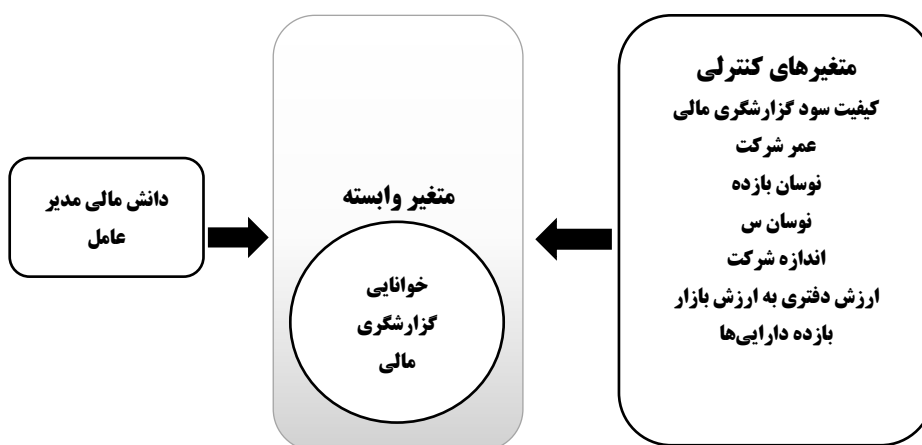
طاهری‌عابد و همکاران (۱۳۹۷) معتقدند مدیران عامل با دانش مالی، توجه زیادی به موضوعات حسابداری و حسابرسی داخلی داشته و کنترل و بررسی دقیقی در انجام وظایف خود دارند که ممکن است منجر به کشف روش‌های خلاف استانداردهای حسابداری به کار گرفته شده گردد [۹]. در زمینه اثربخشی خوانایی گزارشگری مالی بر بهبود کیفیت گزارشگری مالی، یافته‌های پژوهش رضائی‌پیتونه‌نویی و صفری‌گرایی (۱۳۹۷) نشان داد خوانایی گزارشگری مالی، احتمال وقوع تقلب حسابداری را کاهش می‌دهد [۶]. آشتاب و احمدی (۱۳۹۹) نشان دادند که با کاهش خوانایی گزارش‌های مالی، نقدشوندگی سهام به صورت معناداری کاهش می‌یابد [۲]. طبق نظریه علامت‌دهی، مدیران توانمند سعی می‌کنند تا با انتشار گزارش‌های مالی خواناتر، عملکرد مطلوب و توانایی‌های خود را به عموم ذینفعان و بازار مخابره نمایند [۶].

دانش مالی مدیرعامل و خوانایی گزارشگری مالی

دانش مالی، دانش گزارشگری حرفه‌ای را برای مدیران فراهم می‌آورد و اخلاق و مهارت‌های حرفه‌ای را برای افشاء اطلاعات آموزش می‌دهد. مدیرعامل قدرتمندترین عضو هیئت مدیره است. مدیرعامل، لحن چگونگی پردازش گزارشگری را تعیین می‌کند [۴۷]. انتظار می‌رود مدیران دارای دانش مالی گرایش بیشتری بر استفاده از متخصصان مالی در حوزه گزارشگری داشته باشند و دانش مالی آنان بر بهبود خوانایی و کیفیت گزارشگری مالی و غیرمالی موثر باشد. در این مسیر جنسن و مک‌لینگ (۱۹۷۶) بیان می‌کنند مدیران دارای دانش مالی علاقه بیشتری به تأثیرگذاری بر خوانایی گزارش‌های سالانه دارند [۳۵]. بیشاپ و همکاران (۲۰۱۷) دریافتند که مدیران عامل شرکت تأثیر قابل توجهی در قضاوت‌های گزارشگری مالی دارند [۲۱]. شی و همکاران (۲۰۱۹) نیز دریافتند؛ هنگامی که مدیر مالی تمایل به انجام سوءاستفاده در خصوص گزارشگری داشته باشد، دانش مالی مدیرعامل ممکن است به عنوان یک محدودیت در کاهش انگیزه مدیر مالی تأثیر داشته باشد [۴۶]. به گفته تئو و همکاران (۲۰۱۹) دانش مالی مدیرعامل، نشان از تلاش وی برای تسلط بر دانش مرتبط با تجارت دارد. به‌باور آنان هنگامی که مدیر مالی موفق به تضعیف گزارشگری مالی شود، مدیرعامل با سابقه دانش مالی احتمالاً قصد وی را تشخیص داده و دستور بهبود خوانایی را می‌دهد [۴۷]. به باور ماتسونگا و همکاران (۲۰۱۳) دانش مالی مدیرعامل با ارتقای کیفیت گزارشگری مالی مرتبط است [۴۱]. در این راستا تئو و همکاران (۲۰۱۹) دریافتند که دانش مالی مدیران عامل، موجب افزایش خوانایی گزارشگری می‌شود. به گفته آنها فشار وارده از سوی مدیرعامل با دانش مالی می‌تواند موجب تعدیل خوانایی پایین گزارشگری گردد و سازوکارهای حاکمیت شرکتی و پایش بیرونی مانند تحلیلگران مالی می‌تواند رابطه مثبت بین دانش مالی مدیران عامل و خوانایی گزارشگری را تقویت کند [۴۷]. بر این اساس و با توجه به مبانی نظری و شواهد تجربی پژوهش، انتظار می‌رود که

ویژگی‌های فردی مدیران عامل به‌ویژه دانش مالی، رفتار و نوع تصمیم‌های آنان را تحت تأثیر قرار داده و موجب افزایش خوانایی گزارشگری مالی گردد. بنابراین فرضیه پژوهش به شرح زیر و مدل مفهومی پژوهش بر اساس شکل ۱ تدوین می‌شود.

فرضیه پژوهش: دانش مالی مدیرعامل منجر به افزایش خوانایی گزارشگری مالی می‌گردد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش شناسی

برای آزمون فرضیه پژوهش از تحلیل رگرسیون چندگانه با داده‌های ترکیبی استفاده شده است. اطلاعات مورد نیاز از شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران با لحاظ نمودن شرایط ۱. به‌منظور افزایش قابلیت مقایسه، سال مالی نمونه انتخابی، منتهی به پایان اسفند ماه باشد. ۲. نمونه‌های پژوهش، توقف نماد معاملاتی بیش از ۶ ماه نداشته باشند. ۳. در دسترس بودن داده‌های مورد نیاز دوره پژوهش ۴. عدم تغییر سال مالی در طی دوره زمانی پژوهش ۵. به دلیل تفاوت ماهیت فعالیت، از شرکت‌های بیمه، سرمایه‌گذاری، بانک‌ها و لیزینگ نباشد، جمع‌آوری گردید. پس از اعمال این محدودیت‌ها، تعداد ۱۱۶ شرکت به عنوان نمونه انتخاب و داده‌های مربوط به آنها طی دوره زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ از صورت‌های مالی و سایر گزارش‌های منتشر شده در سایت کدال استخراج شد. پس از استخراج داده‌ها و محاسبه مقدار متغیرها، با استفاده از نرم‌افزارهای اکسل^۱ ۲۰۱۶، از نرم افزار ایویوز^۲ ۱۰ برای آزمون انتخاب الگو و آزمون فرضیه پژوهش استفاده و به تجزیه تحلیل یافته‌ها پرداخته شده است.

^۱ Excel

^۲ Eviews

مدل آزمون فرضیه پژوهش

به‌منظور بررسی تأثیر دانش مالی مدیرعامل بر خوانایی گزارشگری مالی از مدل (۱) که مطابق با پژوهش تئو و همکاران (۲۰۱۹) است، استفاده شده است [۴۷].

مدل (۱)

$$READ_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CEO\ EDUCATION_{i,t} + \beta_2 ABSDC_{i,t} + \beta_3 AGE_{i,t} + \beta_4 RETVOL_{i,t} + \beta_5 EARNVOL_{i,t} + \beta_6 SIZE_{i,t} + \beta_7 BM_{i,t} + \beta_8 ROA_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

به دلیل این که میزان خوانایی گزارشگری مالی در صنایع مختلف، متفاوت است، اثرات صنعت که مبین نوع صنعت است و اثرات تصادفی سال با استفاده از متغیر مجازی سنجیده شده است.

متغیر وابسته

خوانایی گزارشگری مالی (**READ**): برای سنجش آن مطابق با پژوهش تئو و همکاران (۲۰۱۹) و رضائی‌پشته‌نوئی و صفری‌گرایی (۱۳۹۷) از سنجه فوگ^۱ استفاده شده است [۴۷ و ۸]. سنجه فوگ تابعی از دو متغیر طول جمله (بر حسب واژه‌ها) و واژه‌های پیچیده (بر حسب تعداد واژه‌ها با سه یا چند بخش) است که به شرح رابطه (۱) و بر اساس گزارش هیئت مدیره به مجمع محاسبه و تبیین می‌شود:

رابطه (۱)

(میانگین تعداد واژه‌ها در هر جمله + درصد واژه‌های پیچیده) $\times 0.4 =$ سنجه فوگ

سطح خوانایی گزارش هیئت مدیره با استفاده از سنجه فوگ به‌ترتیب زیر محاسبه می‌گردد:

۱) انتخاب یک نمونه یک‌صد واژه‌ای از ابتدا، یک نمونه یک‌صد واژه‌ای از میان و یک نمونه یک‌صد واژه‌ای از اواخر گزارش فعالیت هیئت‌مدیره به‌شکل تصادفی.

۲) شمارش تعداد جمله‌های هر یک از نمونه‌ها.

۳) محاسبه متوسط طول جملات از طریق تقسیم تعداد واژه‌ها به تعداد جمله‌های کامل هر نمونه.

۴) شمارش تعداد واژگان سه‌هجایی و بیش از سه‌هجایی موجود (واژه‌های پیچیده) در هر کدام از متون یک‌صد واژه‌ای.

۵) جمع تعداد واژه‌های پیچیده با تعداد متوسط واژه‌ها در جملات.

۶) ضرب نمودن حاصل جمع تعداد واژه‌های سخت و متوسط واژه‌ها در جملات با عدد ثابت 0.4 .

۷) انجام محاسبات بندهای ۴ تا ۶ برای دو نمونه یک‌صد واژه‌ای دیگر.

۸) محاسبه میانگین نتایج هر سه نمونه از طریق جمع‌نمودن و تقسیم بر تعداد. رابطه بین سنجه فوگ و میزان خوانایی بدین شرح است که: $FOG \geq 18$ ؛ قابلیت‌خوانایی متن بسیار پایین و پیچیده است؛ ۱۴-۱۸ (متن سخت و پیچیده)؛ ۱۲-۱۴ (متن مناسب)؛ ۱۰-۱۲ (متن قابل قبول) و ۸-۱۰ (متن

^۱. FOG

ساده و روان) است. از آنجا که مقادیر بیشتر سنجه فوق، حاکی از میزان خوانایی کمتر است؛ مقدار محاسبه شده در منفی یک (۱-) ضرب می شود، تا معیار مستقیمی از سنجه خوانایی گزارشگری مالی بدست آید.

متغیر مستقل

دانش مالی مدیرعامل (**EDUCATION CEO**): به پیروی از پژوهش تنو و همکاران (۲۰۱۹) مدیران عامل با حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی در رشته های مالی مانند حسابداری، مدیریت، مدیریت مالی و اقتصاد، به عنوان مدیران با دانش مالی در نظر گرفته شده اند. اگر مدیرعامل شرکت، مدرک تحصیلی کارشناسی در رشته های مالی داشته باشد عدد ۱ و در غیر این صورت صفر می گیرد. نتایج پژوهش تنو و همکاران (۲۰۱۹) حاکی از آن است که دانش مالی مدیرعامل، موجب افزایش خوانایی گزارشگری می شود [۴۷].

متغیرهای کنترلی

کیفیت سود گزارشگری مالی (**ABSDC**): در شرکت هایی که کیفیت گزارشگری مالی و به ویژه کیفیت گزارشگری سود بالا است، انتظار می رود مدیران تمایل داشته باشند در راستای منافع ذینفعان، گزارشگری مالی خوانا داشته باشند. در این پژوهش از اقلام تعهدی اختیاری به وسیله باقیمانده مدل کوتاری و همکاران (۲۰۰۵) جهت سنجش کیفیت سود گزارشگری مالی استفاده شده است [۳۸].

$$TA_{it} = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \beta_2 (\Delta R_{it} - \Delta AR_{it}) + \beta_3 (PPE_{it}) + \beta_4 ROA_{t-1} + \varepsilon_{it} \quad \text{مدل (۲)}$$

که در آن **TA**، سود قبل از اقلام غیرمترقبه و عملیات متوقف شده منهای جریان نقد عملیاتی است که بر کل دارایی های سال گذشته تقسیم شده است؛ **A_{it-1}**، کل دارایی های شرکت در سال گذشته؛ **ΔR**، تغییر در حساب های دریافتنی تقسیم بر کل دارایی های سال گذشته؛ **PPE**، ارزش خالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات تقسیم بر کل دارایی های سال گذشته، **ROA**، بازده دارایی ها در سال گذشته و **ε**، خطای الگوی (اقلام تعهدی اختیاری) شرکت است.

عمر شرکت (**AGE**): برابر است با فاصله زمانی بین تاریخ پذیرش شرکت در بورس اوراق بهادار تا پایان دوره زمانی پژوهش. به گفته حسن (۲۰۱۸) انتظار می رود که شرکت های با سابقه بیشتر، گزارشگری مالی با قابلیت فهم و خوانایی بالا منتشر کنند [۳۲]. نوسان بازده (**RETVOL**): برابر است با انحراف معیار بازده ماهانه سهام [۵۶]. هسیه و همکاران (۲۰۱۶) نشان دادند که خوانایی گزارشگری موجب افزایش قیمت سهام می گردد [۳۳]. شواهد پژوهش دی فرانکو و همکاران (۲۰۱۳) حاکی از وجود رابطه مثبت بین خوانایی گزارش های مالی و حجم معاملات سهام است [۲۶]. نوسان سود (**EARNTVOL**): نوسان سود مقیاسی است که تغییرات سود را اندازه گیری می کند. دیچو و اسکینر (۲۰۰۰)، نوسان پذیری را از طریق انحراف معیار ۲ سال اخیر سود محاسبه کرده اند. بنابراین در این پژوهش، از انحراف معیار سود ۲ ساله اخیر استفاده شده است. لی (۲۰۰۸) نشان داد هنگامی که شرکت ها دارای سود کمتری هستند،

گزارش‌های سالانه آن‌ها طولانی‌تر و از نظر بافت، دشوارتر است [۴۰]. اندازه شرکت (SIZE): از طریق لگاریتم خالص فروش سالیانه شرکت اندازه‌گیری می‌شود. حبیب و حسن (۲۰۱۸) معتقدند با توجه به این که سطح فعالیت شرکت‌های بزرگ، معمولاً وسیع و پیچیده است؛ بنابراین انتظار می‌رود که این گروه از شرکت‌ها گزارشگری مالی سخت و طولانی‌تری داشته باشند [۳۰]. ارزش دفتری به ارزش بازار (BM): نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار. بازده دارایی‌ها (ROA): از تقسیم سود خالص بر دارایی محاسبه می‌شود. راترفورد (۲۰۰۳) نشان داد شرکت‌های سودآور جهت اطلاع ذینفعان از عملکرد مطلوب مالی خود و انتقال این خبر مطلوب به بازار، مبادرت به افشاء گزارش‌های مالی قابل فهم‌تری می‌نمایند [۴۵].

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی داده‌ها

جدول ۱ آمار توصیفی داده‌های پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۱. آمار توصیفی داده‌های پژوهش

نام متغیر	نماد متغیر	میانگین	میانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار
خوانایی گزارشگری مالی	READ	۱۶/۰۳۵	۱۵/۵۱۴	۲۱/۹۰۸	۱۳/۹۰۴	۱/۶۱۵
دانش مالی مدیرعامل	CEO EDU	۰/۲۹۴	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۵۶
کیفیت سود گزارشگری مالی	ABSDC	۰/۰۶۳	۰/۰۵۴	۰/۲۴۳	۵/۶۲۰	۰/۰۴۸
عمر شرکت	AGE	۳/۵۴۹	۳/۶۶۳	۴/۱۸۹	۲/۱۹۷	۰/۴۰۱
نوسان بازده	RETVOL	۰/۱۳۴	۰/۱۱۳	۰/۹۰۷	۰/۰۰۰	۰/۰۹۲
نوسان سود	EARNTVOL	۰/۱۵۸	۰/۱۱۰	۱/۶۵۰	۰/۰۰۴	۰/۱۶۷
اندازه شرکت	SIZE	۳/۶۱۹	۳/۷۳۷	۴/۲۱۹	۲/۳۹۷	۰/۳۷۵
ارزش دفتری به ارزش بازار	BM	۰/۵۲۹	۰/۴۷۵	۳/۳۵۱	-۵/۶۶۸	۰/۴۸۴
بازده دارایی‌ها	ROA	۰/۱۲۵	۰/۱۰۱	۰/۶۷۴	-۰/۴۰۰	۰/۱۴۶

بر اساس جدول ۱؛ میانگین و میانه خوانایی گزارشگری مالی به ترتیب برابر با ۱۶/۰۳۵ و ۱۵/۵۱۴ است که در دسته "سخت" قرار دارد. به عبارت دیگر گزارش هیئت مدیره شرکت‌های نمونه پژوهش دارای لحن مبهم و پیچیده است. میانگین متغیر دانش مالی مدیرعامل برابر با ۰/۲۹۴ و حاکی از آن است که تقریباً ۳۰ درصد مدیران عامل شرکت‌های نمونه دارای مدرک تحصیلی کارشناسی در رشته‌های مالی از قبیل حسابداری، مدیریت مالی و اقتصاد بوده‌اند. به عبارت دیگر، در ۲۶۴ مشاهده، مدیرعامل دارای دانش مالی بوده است. همچنین حداکثر و حداقل متغیر دانش مالی مدیرعامل به ترتیب برابر با ۱/۰۰۰ و ۰/۰۰۰ است. میانگین و میانه کیفیت سود گزارشگری مالی نیز به ترتیب برابر با ۰/۰۶۳ و ۰/۰۵۴ است. مقادیر بالای این متغیر نشان‌دهنده کیفیت بالای گزارشگری مالی شرکت‌ها است. میانگین و میانه متغیر لگاریتم

عمر شرکت به ترتیب برابر با ۳/۵۴۹ و ۳/۶۶۳ است. از آن جا که مقدار میانه بزرگتر از میانگین است، در نتیجه توزیع این متغیر به چپ است. حداکثر متغیر نوسان بازده شرکت‌ها برابر با ۰/۹۰۷ است. این مقدار در شرکت‌هایی رخ داده که انحراف معیار بالاتری از نوسان بازده سهام را تجربه کرده‌اند. میانگین متغیر نوسان سود شرکت‌ها نیز برابر با ۰/۱۵۸ است که بیانگر این موضوع است که شرکت‌ها در مقایسه با سال گذشته تغییرات ۱۵ درصدی در سود خود داشته‌اند. حداقل اندازه شرکت برابر با ۲/۳۹۷ است. این متغیر از طریق لگاریتم خالص فروش سالیانه اندازه‌گیری شده است. ارزش دفتری به ارزش بازار شرکت‌های مورد مطالعه نیز به‌طور متوسط، معادل ۵۳ درصد است. حداقل بازده دارایی‌ها نیز برابر با ۰/۴۰۰- است. منفی بودن این عدد بدان معناست است که در برخی از مشاهدات، شرکت‌ها دارای زیان بوده‌اند.

برآورد مدل و تجزیه و تحلیل نتایج آزمون فرضیه پژوهش

به‌منظور مشخص شدن تلفیقی یا تابلویی بودن داده‌های ترکیبی پژوهش از آزمون F لیمر استفاده شده است. نتایج نشان داد با توجه به سطح معناداری آماره F لیمر برای مدل پژوهش که کمتر از مقدار ۰/۰۵ است؛ فرض صفر آزمون تایید نشده و برای تخمین مدل پژوهش باید از روش داده‌های تابلویی استفاده گردد. همچنین برای تعیین نوع داده‌های تابلویی از آزمون هاسمن استفاده شد. با توجه به سطح معناداری آزمون هاسمن که کمتر از ۰/۰۵ است، مدل پژوهش به روش اثرات ثابت برآورد گردید. جهت سنجش نرمال بودن خطای پسماند، آزمون جارکیو-برا (۱۹۸۱) استفاده شده است. مقدار آماره جارکیو-برا (۱۹۸۱) و احتمال آن به ترتیب برابر با ۰/۱۱۹ و ۰/۱۶۵۱ است و با توجه به این که سطح معناداری این آزمون، بزرگتر از ۰/۰۵ است، در نتیجه نرمال بودن جملات خطا در مدل (۱) پذیرفته می‌شود. به‌منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر از آزمون دوربین-واتسون استفاده شده که نتایج نشان می‌دهد این آماره در مدل (۱) برابر با ۲/۰۱۱۰ است که بین ۱/۵ تا ۲/۵ است. همچنین، آزمون همخطی برای اطمینان از نبود مشکل همخطی بین متغیرهای توضیحی مورد بررسی قرار گرفت. در این راستا نتایج عامل تورم واریانس نشان داد مقادیر آماره مذکور برای متغیرهای توضیحی کمتر از مقدار ۱۰ است و بنابراین همخطی بین آنها وجود ندارد.

جدول ۲. تأثیر دانش مالی مدیرعامل بر خوانایی گزارشگری مالی

$READ_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CEO\ EDUCATION_{i,t} + \beta_2 ABSDC_{i,t} + \beta_3 AGE_{i,t} + \beta_4 RETVOL_{i,t} + \beta_5 EARNVOL_{i,t} + \beta_6 SIZE_{i,t} + \beta_7 BM_{i,t} + \beta_8 ROA_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$					
متغیر توضیحی	نماد متغیر	علامت پیش بینی شده	ضریب برآورده شده	آماره t	معناداری آماره t
دانش مالی مدیرعامل	CEO EDU	+	۰/۲۴۷	۳/۵۱۶	۰/۰۰۰

کیفیت سود گزارشگری مالی	ABSDC	+	-۱/۳۴۱	-۱/۹۸۳	۰/۰۴۷
عمر شرکت	AGE	+	-۰/۱۵۰	-۱/۷۹۸	۰/۰۷۲
نوسان بازده	RETVOL	+	-۰/۲۹۷	-۰/۷۶۳	۰/۴۴۵
نوسان سود	EARNTVOL	+	-۰/۳۱۸	-۱/۵۶۷	۰/۱۱۷
اندازه شرکت	SIZE	+	۰/۰۴۸	۲/۰۵۰	۰/۰۴۰
ارزش دفتری به ارزش بازار	BM	+	-۰/۱۳۷	-۲/۱۲۳	۰/۰۳۴
بازده دارایی‌ها	ROA	+	۰/۷۲۳	۰/۰۳۴	۰/۰۰۲
ضریب ثابت	C	؟	۱۵/۷۰۵	۳۴/۵۴۷	۰/۰۰۰
آماره آزمون F لیمر	۱۵/۸۶۰	سطح معناداری آزمون F لیمر	۰/۰۰۰	نتیجه آزمون F لیمر	تابلویی (اثرات ثابت یا تصادفی)
آماره آزمون هاسمن	۱۵/۹۷۱	سطح معناداری آزمون هاسمن	۰/۰۱۱	نتیجه آزمون هاسمن	اثرات ثابت
آماره آزمون جارك-برا	۰/۱۱۹	سطح معناداری آزمون جارك-برا	۰/۱۶۵	نتیجه آزمون جارك-برا	نرمال بودن جملات خطا
ضریب تعیین	۰/۷۱۲	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۷۰۴	آماره دوربین - واتسون	۲/۰۱۱
آماره F	۹۰/۳۸۳	معناداری آماره F	۰/۰۰۰	نتیجه آزمون دوربین- واتسون	عدم وجود خود همبستگی مرتبه اول

نتایج حاصل از برازش مدل (۱) در جدول ۲ ارائه شده است. مقادیر آماره‌های **F** حاکی از معناداری کل مدل رگرسیونی برازش شده در سطح خطای ۵ درصد است. همچنین مقدار احتمال آماره **F** برابر با ۰/۰۰۰

است که حاکی از معناداری کل مدل (۱) است. همچنین ضریب تعیین و ضریب تعیین تعدیل شده به ترتیب برابر با ۰/۷۱۲ و ۰/۷۰۴ است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که در مدل (۱) تقریباً ۷۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای توضیحی توضیح داده می‌شوند. در جدول ۲ اعداد مثبت (منفی) در ستون مقدار ضریب، نشان‌دهنده میزان تأثیر مستقیم (معکوس) هریک از متغیرها بر متغیر وابسته است. چنانچه مقدار احتمال آماره هر متغیر کمتر از ۰/۰۵ باشد، نشان‌دهنده معنادار بودن تأثیر آن متغیر به متغیر وابسته است. مقدار ضریب و احتمال متغیر دانش مالی مدیرعامل در مدل (۱) به ترتیب برابر با ۰/۲۴۷ و ۰/۰۰۰ است. علامت مثبت ضریب این متغیر نشان‌دهنده رابطه مستقیم متغیر دانش مالی مدیرعامل و خوانایی گزارشگری مالی است. همچنین مقدار احتمال آن (۰/۰۰۰) که کمتر از ۵ درصد است، حاکی از معنادار بودن رابطه است. بنابراین نتایج آزمون فرضیه پژوهش نشان می‌دهد که دانش مالی مدیرعامل تأثیر مثبت و معناداری بر خوانایی گزارشگری مالی دارد.

آزمون استحکام نتایج

در این پژوهش از روش تعریف جایگزین متغیر وابسته برای آزمون استحکام نتایج استفاده شده است. به این منظور برای سنجش خوانایی گزارشگری مالی از معیار تعداد صفحات گزارش هیئت مدیره به مجمع استفاده شده است. این معیار در پژوهش‌های چو و همکاران (۲۰۱۴) و آشتاب و احمدی (۱۳۹۹) استفاده شده است [۲۵]. بنابراین مدل رگرسیونی جدیدی تعریف و در این مدل متغیر تعداد صفحات گزارش هیئت مدیره (*PAGE*) جایگزین متغیر خوانایی گزارشگری مالی (*READ*) شده است.

مدل (۲):

$$\begin{aligned} \text{PAGE}_{i,t} = & \beta_0 + \beta_1 \text{CEO EDUCATION}_{i,t} + \beta_2 \text{ABSDC}_{i,t} + \beta_3 \text{AGE}_{i,t} \\ & + \beta_4 \text{RETVOL}_{i,t} + \beta_5 \text{EARNVOL}_{i,t} + \beta_6 \text{SIZE}_{i,t} + \beta_7 \text{BM}_{i,t} \\ & + \beta_8 \text{ROA}_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \end{aligned}$$

نتایج آزمون‌های پیش‌فرض رگرسیون برای مدل (۲) در جدول ۳ گزارش شده است. از آنجا که مقدار آماره جاکو-برا (۱۹۸۱) برابر با ۰/۲۴۳ و احتمال آن برابر با ۰/۸۸۵ است و با توجه به این‌که سطح معناداری این آزمون، بزرگتر از ۰/۰۵ محاسبه شده است، در نتیجه نرمال بودن جملات خطا در مدل (۲) پذیرفته می‌شود. به منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر از آزمون دوربین-واتسون استفاده شده، که نتایج نشان می‌دهد که آماره دوربین-واتسون در مدل (۲) بین ۱/۵ تا ۲/۵ است. برای بررسی شرط عدم ناهمسانی واریانس از آزمون بروش پاگان استفاده شده است. از آنجا که مقدار معناداری آماره این آزمون برابر با ۰/۵۴۹ است، بنابراین نتایج این آزمون بیانگر عدم وجود ناهمسانی واریانس است و باید مدل به روش حداقل مربعات معمولی برآورد گردد. در این پژوهش برای بررسی وجود وابستگی خطی بین متغیرهای مستقل از عامل تورم واریانس (*VIF*) استفاده شد. با توجه به نتایج به دست آمده که آماره *VIF* کمی از یک بالاتر است، بنابراین عدم هم‌خطی بین متغیرهای مستقل پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۳. تأثیر دانش مالی مدیرعامل بر خوانایی گزارشگری مالی (معیار تعداد صفحات گزارش هیئت مدیره)

$PAGE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 CEO\ EDUCATION_{i,t} + \beta_2 ABSDC_{i,t} + \beta_3 AGE_{i,t} + \beta_4 RETVOL_{i,t} + \beta_5 EARNVOL_{i,t} + \beta_6 SIZE_{i,t} + \beta_7 BM_{i,t} + \beta_8 ROA_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$					مدل (۲)
متغیر توضیحی	نماد متغیر	علامت پیش بینی شده	ضریب برآورده شده	آماره t	معناداری آماره t
دانش مالی مدیرعامل	CEO EDU	+	۰/۲۰۳	۲/۵۲۱	۰/۰۱۲
کیفیت سود گزارشگری مالی	ABSDC	+	۰/۱۶۰	۳/۵۵۸	۰/۰۰۰
عمر شرکت	AGE	+	۰/۰۷۴	۱/۴۸۶	۰/۱۳۸
نوسان بازده	RETVOL	+	۰/۴۶۴	۲/۲۸۰	۰/۰۰۰
نوسان سود	EARNVOL	+	۰/۰۱۸	۲/۲۴۶	۰/۰۲۵
اندازه شرکت	SIZE	+	۰/۰۲۹	۰/۳۸۵	۰/۷۰۰
ارزش دفتری به ارزش بازار	BM	+	۰/۴۳۳	۲/۷۸۸	۰/۰۰۵
بازده دارایی‌ها	ROA	+	۰/۲۰۲	۰/۵۱۸	۰/۶۰۴
ضریب ثابت	C	؟	۰/۰۳۴	۰/۴۰۶	۰/۶۸۴
آماره آزمون چاو	۶/۵۳۶	سطح معناداری آزمون چاو	۰/۰۰۰	نتیجه آزمون چاو	تابلویی (اثرات ثابت یا تصادفی)
آماره آزمون هاسمن	۴۸/۹۴۵	سطح معناداری آزمون هاسمن	۰/۰۰۰	نتیجه آزمون هاسمن	اثرات ثابت
آماره بروش پادگان	۶۱/۱۳۲	احتمال بروش پادگان	۰/۵۴۹	نتیجه آزمون روش پادگان	عدم وجود ناهمسانی واریانس

آماره آزمون جارک-برا	۰/۲۴۳	سطح معناداری آزمون جارک- برا	۰/۸۸۵	نتیجه آزمون جارک-برا	نرمال بودن جملات خطا
ضریب تعیین	۰/۵۲۷	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۵۱۰	آماره دوربین - واتسون	۱/۸۲۸
آماره F	۳۰/۸۲۳	معناداری آماره F	۰/۰۰۰۰	آماره F	۳۰/۸۲۳

مقدار ضریب و احتمال متغیر دانش مالی مدیرعامل در مدل (۲) به ترتیب برابر با ۰/۲۰۳ و ۰/۰۱۲ است. علامت مثبت ضریب این متغیر نشان‌دهنده رابطه مستقیم متغیر دانش مالی مدیرعامل و تعداد صفحات گزارش هیئت مدیره است. همچنین مقدار احتمال آن (۰/۰۰۰) که کمتر از ۵ درصد است، حاکی از معنادار بودن رابطه است. بنابراین آزمون فرضیه پژوهش نشان می‌دهد که دانش مالی مدیرعامل تأثیر مثبت و معناداری بر معیار خوانایی گزارشگری مالی دارد.

بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در سال‌های اخیر، پژوهش‌های حوزه مدیریت و روانشناسی بر اثربخشی ویژگی‌های فردی مدیران بر توانایی‌هایی آنها تمرکز فراوانی کرده‌اند. یکی از این ویژگی‌های فردی مدیران، داشتن تحصیلات دانشگاهی و به ویژه دانش و تخصص مالی است که به ترجیحات شناختی و تصمیم‌گیری شرکتی صحیح و افشاء گزارشگری کمک خواهد کرد. همچنین مدارک آموزشی و تحصیلی مدیران می‌تواند بر تصمیمات گزارشگری مالی تأثیر داشته باشد. بنابراین هدف این پژوهش بررسی تأثیر دانش مالی مدیرعامل بر خوانایی گزارشگری مالی است.

تایید پژوهش حاکی از آن است که دانش مالی مدیرعامل تأثیر مثبت و معناداری بر خوانایی گزارشگری مالی دارد. این یافته با نتایج پژوهش تنو و همکاران (۲۰۱۹) مطابقت دارد. بر اساس این یافته دانش مالی مدیرعامل و شناخت علمی و دقیق وی از فرایند گزارشگری مالی و استانداردهای حسابداری و مالی منجر به بهبود سطح قابلیت‌فهم و رسائی و روان بودن متن گزارشگری مالی می‌گردد. این نتایج حاکی از آن است که مدیران توانمند و با دانش مالی، انگیزه بیشتری برای بهبود شفافیت محیط اطلاعاتی دارند و معمولاً از عملکرد بهتری برخوردار بوده و تمایلی به پنهان نمودن عملکرد مطلوب خود ندارند. در این پژوهش تأثیر دانش مالی مدیرعامل بر خوانایی گزارشگری مالی با استفاده از سنجه تعداد صفحات گزارش هیئت مدیره نیز به عنوان آزمون استحکام انجام شد؛ این در حالی است که در پژوهش تنو و همکاران (۲۰۱۹) از این سنجه استفاده نشده است. نتیجه این پژوهش در راستای یافته ماتسونگا و همکاران (۲۰۱۳) است که دریافتند دانش مالی مدیرعامل با ارتقای کیفیت گزارشگری مالی مرتبط است. یافته‌های

این پژوهش حاکی از اثربخشی دانش مالی بر عملکرد شرکت است که با نتایج پژوهش لاری‌دشت‌بیاض و اورادی (۱۳۹۶) همسو است. بنابراین استدلال می‌شود مدیران با دانش مالی توانایی بهتری جهت تعامل با سیستم حسابداری و مالی شرکت و همچنین نظارت بر آن را به منظور بهبود کیفیت گزارشگری مالی خواهند داشت. تحصیلات مالی مدیران می‌تواند بر نحوه تفکر و استدلال آنها تأثیر گذاشته و منجر به نتایج مالی و غیرمالی متفاوت گردد. همچنین مدیران با دانش مالی از طریق ارتباط با اعضای کمیته حسابرسی و حسابرسان داخلی و در نهایت حسابرسان مستقل می‌توانند مسائل مرتبط با گزارشگری مالی و افشای آن، یادداشت‌های توضیحی و گزارش‌های تفسیری مدیریت را به نحوی اثربخش حل و فصل نمایند.

نتایج این پژوهش، برای بهبود خوانایی و افشای کافی در گزارشگری مالی برای مدیران شرکت‌ها و تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری و حسابرسی مناسب است. بنابراین اعضای هیئت مدیره شرکت‌ها، هنگام انتخاب مدیرعامل باید دقت کافی به تحصیلات دانشگاهی مدیران با تأکید بر رشته‌های مالی و حسابداری داشته باشند. با توجه به اهمیت بخش حیاتی مدیریت مالی در شرکت‌ها و استفاده بهینه از منابع، به تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری و حسابرسی و سازمان بورس اوراق بهادار نیز پیشنهاد می‌شود که الزامات و دستورالعمل‌های مرتبط با تحصیلات مکمل دانشگاهی و حرفه‌ای مرتبط با دانش مالی مدیران تدوین نمایند. مدیرعامل باید درک عمیقی از مفاهیم مالی، استانداردهای حسابداری و نحوه تهیه و ارائه گزارش‌های مالی داشته باشد. شرکت‌ها می‌توانند دوره‌های آموزشی تخصصی برای مدیرعامل در نظر بگیرند تا دانش او را در این زمینه افزایش دهند. استفاده از نمودارها، جداول و سایر ابزارهای بصری می‌تواند به بهبود خوانایی و درک گزارش‌های مالی کمک کند. مدیرعامل باید از تیم مالی خود بخواهد که از این ابزارها به طور موثر در گزارش‌ها استفاده کنند. پژوهشگران آتی می‌توانند تأثیر دانش مالی و دوره تصدی اعضای هیئت مدیره، مدیر مالی و اعضای کمیته حسابرسی را بر خوانایی گزارشگری مالی مورد مطالعه قرار دهند. همچنین پژوهشگران آتی می‌توانند تأثیر دانش مالی مدیرعامل را بر سایر ابعاد گزارشگری مالی مانند کیفیت گزارشگری مالی، گزارشگری ریسک، گزارش‌های تفسیری مدیریت و گزارشگری پایداری مورد مطالعه قرار دهند. با توجه به اهمیت موضوع خوانایی گزارشگری مالی به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌شود که با بررسی ابعاد مختلف آن به ارائه مدل بومی از خوانایی گزارشگری مالی با بررسی دیدگاه خبرگان حوزه گزارشگری مالی شرکت‌ها و با استفاده از روش پژوهش کیفی مانند زمینه‌بنیان بپردازند.

فهرست منابع

۱. سازمان بورس و اوراق بهادار. (۱۳۹۰). **اساسنامه نمونه شرکت‌های ثبت‌شده مصوب سازمان بورس و اوراق بهادار**. تهران، سازمان بورس و اوراق بهادار.
۲. آشتاب، علی، احمدی، آمنه. (۱۳۹۹). «رابطه خوانایی گزارش‌های مالی و نقدشوندگی سهام». **دانش حسابداری مالی**، ۷(۳)، ۱۶۷-۱۹۴.

۳. ثقفی، مهدی، پوریوسف، اعظم، شیرزادی، علی. (۱۴۰۲). «کشف تحریف‌های حسابرسی و خوانایی گزارش‌های مالی؛ با تأکید بر نقش تعدیلی توانایی مدیران». **مطالعات تجربی حسابداری مالی**، ۲۰(۴)، ۲۱۵-۲۵۴.
۴. حسین‌پور، یعقوب، ایزدی‌نیا، ناصر، محمدی خشوئی، حمزه، علیم‌رادی، محمد. (۱۴۰۲). «بررسی تأثیر معیارهای عملکرد اقتصادی و حسابداری بر خوانایی گزارشگری مالی مبتنی بر افشای روایی اطلاعات». **پژوهش‌های تجربی حسابداری**، ۱۳(۱)، ۲۱-۴۰.
۵. داداشی، ایمان، نوروزی، محمد. (۱۳۹۹). «بررسی اثر میانجی خوانایی گزارشگری مالی بر رابطه بین مدیریت سود و هزینه سرمایه». **دانش حسابداری**، ۱۱(۱)، ۱۳۵-۱۵۷.
۶. رضائی پیتنه‌نوئی، یاسر، صفری گرایلی، مهدی. (۱۳۹۷). «خوانایی گزارشگری مالی و احتمال گزارشگری مالی متقلبان». **پژوهش‌های حسابداری مالی**، ۱۰(۴)، ۴۳-۵۸.
۷. ریاحی‌نژاد، محدثه، توانگر، افسانه. (۱۴۰۱). «تأثیر فرهنگ سازمانی بر خوانایی گزارش‌های مالی». **تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، ۱۴(۵۴)، ۶۹-۸۴.
۸. صفری گرایلی، مهدی، رضائی پیتنه‌نوئی، یاسر. (۱۳۹۷). «توانایی مدیریت و خوانایی گزارشگری مالی: آزمون نظریه علامت‌دهی». **دانش حسابداری**، ۹(۲)، ۱۹۱-۲۱۸.
۹. طاهری‌عابد، رضا، علی‌نژاد ساروکلائی، مهدی، فغانی‌ماکرانی، خسرو. (۱۳۹۷). «توانایی و دانش مالی مدیران عامل و شفافیت گزارشگری مالی». **دانش حسابداری مالی**، ۵(۲)، ۸۵-۱۱۰.
۱۰. فتاحی‌نافچی، حسن، جودکی، محمد، منصوریان، زینب. (۱۴۰۲). «تأثیر قدرت مدیرعامل بر خوانایی گزارشگری مالی با در نظر گرفتن نقش تعدیلگری سودآوری و راهبری شرکتی». **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی**، ۳۰(۴)، ۷۲۵-۷۴۶.
۱۱. کاظمی علوم، مهدی، عبدی، مصطفی، زلقی، حسن، جلالوند، حسین. (۱۳۹۹). «تأثیر خوانایی گزارشگری مالی بر معیارهای ریسک پروژه حسابرسی». **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی**، ۲۷(۲)، ۲۰۲-۲۳۰.
۱۲. لاری‌دشت‌بیاض، محمود، اورادی، جواد. (۱۳۹۶). «بررسی رابطه بین دوره تصدی و دانش مالی مدیرعامل با حق‌الزحمه حسابرسی». **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی**، ۲۴(۱)، ۸۱-۱۰۲.
۱۳. نوروزی، محمد، آذین‌فر، کاوه، عباسی، ابراهیم، داداشی، ایمان. (۱۳۹۹). «طراحی مدل و ارزیابی نقش تعدیلی توانایی مدیریت بر رابطه بین خوانایی گزارشگری مالی و هزینه نمایندگی». **پژوهش‌های حسابداری مالی**، ۱۲(۱)، ۱-۱۸.
۱۴. یوسفوند، داود، محمدی، محمد، یوسفوند، ذبیح‌الله. (۱۴۰۰). «بررسی تأثیر خوانایی گزارشگری مالی بر اجتناب مالیاتی و کیفیت اقلام تعهدی». **مطالعات حسابداری و حسابرسی**، ۱۰(۳۹)، ۱۱۱-۱۲۶.

15. Aier, J. K., Comprix, J., Gunlock, M. T., Lee. (2005). "The Financial Expertise of CFOs and Accounting Restatements." **Accounting Horizons**, 7(2), 123–135.
16. Asay, S., Elliott, B., Rennekamp, K. (2018). "Firm Performance, Reporting Goals and Language Choices in Narrative Disclosures." **Journal of Accounting and Economics**, 65(2), 380–398.
17. Baatwah, S. R., Salleh, Z., Ahmad, N. (2015). "CEO Characteristics and Audit Report Timeliness: Do CEO Tenure and Financial Expertise Matter?" **Managerial Auditing Journal**, 30(8), 998–1022.
18. Bamber, L. S., Jiang, J., Wang, I. (2010). "What's My Style? The Influence of Top Managers on Voluntary Corporate Financial Disclosure." **The Accounting Review**, 85(4), 1131–1162.
19. Berger, A. N., Kick, T., Schaeck, K. (2014). "Executive Board Composition and Bank Risk Taking." **Journal of Corporate Finance**, 28, 48–65.
20. Bhagat, S., Bolton, B., Subramanian, A. (2010). **CEO Education, CEO Turnover, and Firm Performance**. Working Paper.
21. Bishop, C. C., DeZoort, F. T., Hermanson, D. R. (2017). "The Effect of CEO Social Influence Pressure and CFO Accounting Experience on CFO Financial Reporting Decisions." **Auditing: A Journal of Practice & Theory**, 36(1), 21–41.
22. Bloomfield, R. J. (2002). "The Incomplete Revelation Hypothesis and Financial Reporting." **Accounting Horizons**, 16, 233–243.
23. Bonner, S. (2008). **Judgment and Decision Making in Accounting**. Upper Saddle River, NJ, Pearson Education.
24. Boubaker, S., Gounopoulos, D., Rjiba, H. (2019). "Annual Report Readability and Stock Liquidity." **Financial Markets, Institutions & Instruments**, 1–28.
25. Cho, C. H., Michelon, G., Patten, D. M., Roberts, R. W. (2014). "CSR Report Assurance in the USA: An Empirical Investigation of Determinants and Effects." **Sustainability Accounting, Management and Policy Journal**, 5(2), 130–148.
26. De Franco, G., Hope, K., Vyas, G., Zhou, Y. (2013). "Analyst Report Readability." **Contemporary Accounting Research**, 32(1), 76–104.
27. Dechow, P. M., Skinner, D. J. (2000). "Earnings Management: Reconciling the Views of Accounting Academics, Practitioners, and Regulators." **Accounting Horizons**, June, 235–250.
28. Demerjian, P. R., Lev, B., McVay, S. E. (2012). "Quantifying Managerial Ability: A New Measure and Validity Tests." **Management Science**, 58(7), 1229–1248.

29. Gomulya, D., Boeker, W. (2014). "How Firms Respond to Financial Restatement: CEO Successors and External Reactions." **Academy of Management Journal**, 57(6), 1759–1785.
30. Habib, A., Hasan, M. M. (2018). "Business Strategies and Annual Report Readability." **Accounting & Finance**, Forthcoming. Available at: <https://ssrn.com/abstract=3183253>
31. Hambrick, D., Mason, A. (1984). "The Organization as a Reflection of Its Top Managers." **The Academy of Management Review**, 9(2), 193–206.
32. Hasan, M. M. (2018). "Readability of Narrative Disclosures in 10-K Reports: Does Managerial Ability Matter?" **European Accounting Review**, 27(1), 1–22.
33. Hsieh, C., Hui, K. W., Zhang, Y. (2016). "Analyst Report Readability and Stock Returns." **Journal of Business Finance & Accounting**, 43(12), 98–130.
34. Jaw, Y. L., Lin, W. T. (2009). "Corporate Elite Characteristics and Firm's Internationalization: CEO-Level and TMT-Level Roles." **The International Journal of Human Resource Management**, 20(1), 220–233.
35. Jensen, M. C., Meckling, W. H. (1976). "Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure." **Journal of Financial Economics**, 3(4), 305–360.
36. Johnson, K. (2015). "Finance Chiefs Getting Shot at CEO Role." **The Wall Street Journal**.
37. Korkeamaki, T., Lijebloom, E., Pasternack, D. (2017). "CEO Power and Matching Leverage Preferences." **Journal of Corporate Finance**, 45(3), 19–30.
38. Kothari, S., Leone, A., Wasley, C. (2005). "Performance-Matched Discretionary Accrual Measures." **Journal of Accounting & Economics**, 39(1), 163–197.
39. Li, Y., Zhang, L. (2015). "Short Selling Pressure, Stock Price Behavior, and Management Forecast Precision: Evidence from a Natural Experiment." **Journal of Accounting Research**, 53(1), 79–117.
40. Li, F. (2008). "Annual Report Readability, Current Earnings, and Earnings Persistence." **Journal of Accounting and Economics**, 45(2), 221–247.
41. Matsunaga, S. R., Wang, S., Yeung, P. E. (2013). **Does Appointing a Former CFO as CEO Influence a Firm's Accounting Policies?** Working Paper, University of Oregon.
42. Matsunaga, S., Yeung, E. (2008). **Evidence on the Impact of a CEO's Financial Experience on the Quality of the Firm's Financial Reports and Disclosures.** Working Paper, University of Oregon.

43. Mun, S., Hun Han, S., Seo, D. (2020). "The Impact of CEO Educational Background on Corporate Cash Holdings and Value of Excess Cash." **Pacific-Basin Finance Journal**, 61, 1–20.
44. Ngo, D. N. P., Nguyen, C. V. (2024). "Does the CEO's Financial and Accounting Expertise Affect the Financial Reporting Quality? Evidence from an Emerging Economy." **Journal of Financial Reporting and Accounting**, 22(3), 653–676.
45. Rutherford, B. A. (2003). "Obfuscation, Textual Complexity and the Role of Regulated Narrative Disclosure in Corporate Governance." **Journal of Management and Governance**, 7, 187–210.
46. Shi, W., Zhang, Y., Hoskisson, R. E. (2019). "Examination of CEO–CFO Social Interaction Through Language Style Matching: Outcomes for the CFO and the Organization." **Academy of Management Journal**, 62(2), 383–414.
47. □ Tuo, L., Zhang, Y., Liu, Z., Du, R. (2019). "Business Education of CEO–CFO and Annual Report Readability." **Review of Economics & Finance**, 17(3), 16–34..

Investigation the Impact of the CEO Financial Expertise on Financial Reporting Readability

Mostafa Abdi

PhD in Accounting, Department of Accounting, Faculty of Human Sciences, Zanjan University, Zanjan, Iran

Mahdi Kazemiloum¹©

Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Economic and Social Science, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran

(Received: August 22, 2024; Accepted: March 10, 2025)

The readability of financial reporting indicates the transparency and effectiveness of information disclosure by company managers. The management characteristics of the company, and especially the CEO, are effective on the readability and understandability of financial reporting. Considering the necessity of having managers with financial knowledge according to the model articles of association of registered companies approved by the Tehran Stock Exchange, as well as the role of CEOs in how financial reporting is prepared and its content, the purpose of this research is to investigate the impact of the CEO's financial knowledge on the readability of financial reporting. In this applied research with a deductive-inductive approach, data from 116 companies listed on the Tehran Stock Exchange during the years 2017 to 2024 were collected, and the research hypothesis was tested using a panned data approach and applying multiple regression. The empirical results of the research, using the FOG index, indicate that the CEO's financial knowledge has a positive and significant impact on the readability of financial reporting. Also, the results of robustness test, using the number of pages of the board of directors' report, showed that the CEO's financial knowledge has a positive and significant impact on the readability of financial reporting. The results show that the members of the company's board of directors should pay close attention to the academic qualifications of managers, with emphasis on financial and accounting fields, when selecting a CEO. The findings indicate that the implementation of laws and guidelines related to supplementary academic and professional education related to the financial knowledge of managers will help in the understandability of reporting.

Keywords: CEO, Financial Knowledge, Financial Reporting Readability.

¹ m.kazemiloum@basu.ac.ir © (Corresponding Author)